

*Сухомлінова Я.С.,
Національний університет “Острозька академія”*

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ
ВИРАЖЕННЯ ПОЗИЦІЇ ПОЛІТИКА
У ПРОМОВАХ ТОНІ БЛЕРА ТА ГОРДОНА БРАУНА**

Беручи до уваги вплив політиків на громадську свідомість громадян, ми розглядаємо текст політичної промови як найголовніший інструмент здійснення даного впливу та маніпулювання соціальною свідомістю. Для того, щоб впливати на аудиторію по-

літики використовують різноманітні вербальні засоби, серед яких на особливу увагу заслуговують метафори.

У промовах экс-прем'єр-міністра Великобританії Тоні Блера та теперішнього міністра Гордона Брауна використовується велика кількість метафор, оскільки вони притаманні людському мисленню та мові. Метафора – це важливий механізм, за допомогою якого ми сприймаємо абстрактні поняття та осмислюємо їх [4:105].

З появою роботи Дж.Лакоффа і М.Джонсона у лінгвістиці почали послуговуватися терміном концептуальна (когнітивна) метафора. За допомогою цих метафор створюється цілісний образ світу. Можна з впевненістю сказати, що концепти виступають соціально-когнітивною основою спілкування для усіх людей, які мають різний індивідуальний досвід [2:379].

У промовах обох державних діячів ми виділили такі групи концептуальних метафор: ПОЛІТИКА – ДЕНЬ – НІЧ/СВІТЛО – ТЕМРЯВА, ПОЛІТИКА – СПОРТ та ПОЛІТИКА – НАВЧАННЯ.

До окремої групи метафор відносять вирази, які ми згрупували під назвою ПОЛІТИКА – ДЕНЬ – НІЧ/СВІТЛО – ТЕМРЯВА. З давніх-давен зміна дня і ночі залишала слід у свідомості людини і саме цей факт зумовлює наявність метафор, які пов'язані з цим явищем, у людській мові.

Метафори саме цієї концептуальної групи займають чільне місце у промовах Тоні Блера. Наприклад: *to give the green light (January 12, 2003)*; *in the light of recent publicity (April 12, 2002)*; *moments of dazzling lights (January 25, 2002)*; *to light a love of learning (November 18, 2005)*. Як бачимо, дані вирази мають позитивне значення, оскільки світло завжди асоціюється з добром.

У міфоспічні часи світло пов'язували не тільки із зором, а й з теплом і вогнем. Як вогонь, що палає, зігріваючи тіло, так інтелектуальне світло є не тільки помічником, але й стимулом розуму й духу [1:102]. Наприклад, у одній із своїх промов Тоні Блер використовує таку метафору:

Education is the spark that can light a love of learning (November 18, 2005). Освіта – це іскра, яка може запалити любов до науки. У цьому реченні метафоричний вираз *light a love of learning* допомагає передати зміст речення яскравіше.

Використання метафор даної концептуальної групи у промовах Гордона Брауна не є таким частим явищем, як у текстах промов Тоні Блера. Все ж таки декілька прикладів можна зустріти. Напр.: *light the darkest corners of the world (September 24, 2007)*; *a light held*

to the intellectual life of Europe (October 12, 2006). Дані метафори також асоціюються із чимось добрим та позитивним.

Одним із яскравих прикладів використання метафори групи ПОЛІТИКА – ДЕНЬ – НІЧ/СВІТЛО – ТЕМРЯВА у промові Гордона Брауна є наступне твердження:

You know, there is a golden thread of common humanity that across nations and faiths binds us together and it can light the darkest corners of the world (September 24, 2007). За допомогою метафоричного виразу *light the darkest corners of the world* прем'єр-міністр говорить, що існує золота ниточка гуманності, яка поєднує разом людей різних націй та переконань, і може освітити навіть найтемніші куточки світу. Як бачимо, ще раз наголос робиться на такій якості як людяність, яка повинна проявлятися у своїх власних діях та ставленні до інших людей.

На противагу світлу виступає темрява, яка асоціюється із негативними явищами та злом. У промовах Тоні Блера зустрічається їх досить багато, а саме: *dark days (January 26, 2005)*; *the dark years of the Cold War (January 3, 2003)*; *in the darkest days of war (April 4, 2002)*.

Devastated by war, disfigured by evil, divided by the Iron Curtain, the 20th century saw dark days... (January 26, 2005). Даний метафоричний вираз *dark days* ототожнюють з нещастями та горем, яке випало на ХХ ст.

У текстах політичних промов Гордона Брауна було знайдено лише один приклад використання метафор пов'язаних із темрявою. У поданому нижче реченні вживається метафора *in the dark days of Nazism*. Таким чином, виражено негативне ставлення до нацизму, який панував у Європі у 30-ті роки та проявлявся у скоєнні актів насилля по відношенню до людей інших національностей.

In the dark days of Nazism in the Europe of the 1930s, Winston Churchill, then in the political wilderness, complained of leaders ... (December 15, 2005).

Спорт відіграє велику роль у житті британців та займає важливе місце в їхній національній культурі. Широка популярність, масове поширення спортивних понять створили сприятливу основу для метафоричного використання спортивної термінології у політичних текстах, бо суспільно-політичне життя часто уявляється людям як спортивна подія, тому ми об'єднали концептуальні метафори спортивної тематики у групу ПОЛІТИКА – СПОРТ.

Спорт приваблює публіцистику передусім динамізмом понять,

атмосферою гострої, напруженої боротьби, яскравою святковістю [3:81]. У своїх промовах екс-прем'єр-міністр Великобританії Тоні Блер неодноразово використовує метафори даної концептуальної групи. Наприклад: *to champion enlargement (December 20, 2005)*; *a very deserved award winner for peace (December 8, 2005)*; *strong competition, to be in lead (November 29, 2005)*; *to make a start (October 26, 2005)*; *to throw in the towel (September 12, 2002)*.

We should not throw in the towel and fight for those values (September 12, 2002). Метафоричний вираз *throw in the towel* асоціюється з невдалим закінченням поєдинку тому, що кинути рушник на ринг означає визнати поразку і віддати перемогу супротивнику. У даному реченні *not throw in the towel* має значення не здаватися, тобто наполегливо продовжувати боротьбу.

Ми можемо також прослідкувати багато прикладів використання метафор концептуальної групи ПОЛІТИКА – СПОРТ у промовах Гордона Брауна. Наприклад: *rising the bar, the winners not losers in globalization (June 20, 2007)*; *play by the rules (June 19, 2007)*; *the relentless competition, against European Union rules, the top of the league (May 15, 2007)*.

Now we must become aim for the top of the league (May 15, 2007). Під виразом *the top of the league* розуміється здобуття провідного становища країни у сфері освіти, оскільки її постійно потрібно вдосконалювати.

Спортивні метафори є прикладами того, як люди звично сприймають політику та відображають їхні підсвідомі схеми мислення [5:142]. Наведені вище приклади ілюструють використання спортивних метафор як потужного засобу впливу на читачів.

Говорячи про концептуальні групи метафор ПОЛІТИКА – НАВЧАННЯ, ми можемо стверджувати, що досить часто суспільство асоціюють із класом, а суспільно-політичне життя з навчальним процесом. Навчальний процес включає в себе уроки, помилки, виправлення помилок, оцінки, тести, рівень знань. У промовах Тоні Блера були знайдені наступні приклади вживання метафор даної групи: *to learn the lesson (December 20, 2005)*; *my third lesson of leadership (December 8, 2005)*; *to make progress (November 29, 2005)*; *to do A Levels (November 18, 2005)*; *the brightest youngsters (October 26, 2005)*; *a difficult chapter (November 18, 2005)*; *in good books (October 26, 2005)*.

The holocaust was a difficult chapter in human history (November 18, 2005). *A difficult chapter* – це не важкий розділ книги, а жахли-

вий період в історії людства. Подана метафора виконує прагматичну та когнітивну функцію, оскільки, з одного боку, спрямована на читачів, а з іншого, допомагає краще зрозуміти голокост як страхиття в історії людства.

Зустрічаються також зразки вживання метафор концептуальної групи ПОЛІТИКА – НАВЧАННЯ і у промовах Гордона Брауна. Наприклад: *learn from past mistakes (September 26, 2005); to write the latest chapter in the American story (March 4, 2009); the lesson of this crisis (June 24, 2007).*

For the lesson of this crisis is that we cannot just wait for tomorrow today (June 24, 2007). У даному реченні під виразом *the lesson of this crisis* розуміються певні події, з яких потрібно зробити висновки для себе та не повторити їх у майбутньому.

Таким чином, метафори виконують когнітивну функцію в мові, оскільки явища мови, особливо значення і референція, переломлюються через призму когніції людини. Більше того, вони дозволяють яскравіше уявити одні аспекти досліджуваного явища і відповідно зробити менш помітними інші.

Література:

1. Лосев А. Ф. Проблема символа и реалистическое искусство / Лосев А. Ф. – М. : Искусство, 1995. – 320 с.
2. Маккормак Э. Когнитивная теория метафоры / Э. Маккормак // Теория метафоры. – М. : Прогресс, 1990. – С. 153–172.
3. Солганик Г. Я. Лексика газеты. Функциональный аспект / Солганик Г. Я. – М. : Высшая школа, 1981. – 112 с.
4. Худолій А. О. Динаміка функціональних змін у мові американської публіцистики кінця ХХ – початку ХХІ століття / Худолій А. О. [монографія]. – Острог : Видавництво НаУОА, 2006. – 384 с.
5. Cibbs R. W. The Poetic of Mind: Figurative Thought, Language and Understanding / Cibbs R. W. – Cambridge : Cambridge University Press, 1999. – 527 p.
6. The archive of Tony Blair’s and Gordon Brown’s speeches [Електронний ресурс] // The official site of the Prime Minister’s Office. – Режим доступу до архіву: <http://www.number10.gov.uk/Page12009>.